

Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Gminy Stara Biała na lata 2011-2013

Wstęp

Przemocą w rodzinie określane jest każde zachowanie skierowane wobec osoby bliskiej, którego celem jest utrzymanie nad nią kontroli i władzy. Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie przeciwko członkowi rodziny naruszające jego godność oraz podstawowe prawa i wolności, powodujące cierpienie i szkody. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.) definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Rodzina jest najważniejszym środowiskiem życia człowieka, kształtującym osobowość, system wartości, poglądy i styl życia. Ważną rolę w prawidłowo funkcjonującej rodzinie odgrywają wzajemne relacje pomiędzy rodzicami, oparte na miłości i zrozumieniu. W przypadku dezorganizacji rodzina nie jest w stanie realizować podstawowych zadań, role wewnątrzrodzinne ulegają zaburzeniu, łamane są reguły, a zachowania poszczególnych członków rodziny stają się coraz bardziej niezgodne z normami prawnymi i moralnymi oraz oczekiwaniami społecznymi. Przemoc domowa może być zarówno skutkiem, jak i przyczyną dysfunkcji w rodzinie. Należy ją zaklasyfikować do kategorii zachowań negatywnych o dużej szkodliwości społecznej. Prowadzi do poważnych naruszeń norm moralnych i prawnych, tragicznych skutków psychologicznych, a w skrajnych przypadkach do poważnych okaleczeń czy zabójstw.

Wokół przemocy narosło wiele mitów. Jednym z nich jest przekonanie, że jest to zjawisko marginalne, występujące wyłącznie w patologicznych środowiskach. Tymczasem według krajowych danych statystycznych przemoc w rodzinie jest zjawiskiem powszechnym i stanowi poważny problem społeczny. Znęcanie się nad rodziną jest najczęściej popełnianym przestępstwem w Polsce, zaraz po przestępstwach przeciwko mieniu i życiu.

Przemoc ze strony najbliższej osoby jest doświadczeniem traumatycznym, okaleczającym psychikę. Przemoc w rodzinie przybiera różne formy: od przemocy fizycznej, przez przemoc psychiczną i seksualną, po przemoc ekonomiczną. Przemoc w rodzinie rzadko jest incydem jednorazowym. Zazwyczaj ma ona charakter długotrwały i cykliczny.

Rodzaje przemocy:

- 1) Przemoc fizyczna – jej celem jest zadanie ofierze bólu fizycznego, uszkodzenie jej ciała, pogorszenie jej zdrowia lub pozbawienie ją życia.
- 2) Przemoc seksualna – to zachowanie zmuszające ofiarę do podjęcia niechcianych zachowań seksualnych lub zdeprecjonowania jej seksualności.
- 3) Przemoc psychiczna – to zachowanie, którego celem jest umniejszanie poczucia własnej wartości ofiary, wzbudzanie w niej strachu.
- 4) Przemoc ekonomiczna – to każde zachowanie, którego celem jest ekonomiczne uzależnienie ofiary od sprawcy.
- 5) Zaniedbanie – to ciągłe niezaspakajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych.

Przemoc jest przestępstwem. W zależności od tego, czy przemoc ma charakter jednorazowy, czy się powtarza, jest ścigana z różnych artykułów Kodeksu karnego. Jeżeli przemoc ma charakter ciągły, zostanie zakwalifikowana jako przestępstwo znęcania się nad rodziną z art. 207 Kodeksu karnego (Dz. U. z 1997 r. Nr 88, poz. 553 z późn. zm).

Artykuł 207 Kodeksu karnego stanowi:

„§1. Kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny i fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat.

§2. Jeżeli czyn określony w §1 połączony jest ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do 10 lat.

§3. Jeżeli następstwem czynu określonego w §1 lub 2 jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 2 do 12 lat.”

Przemoc w rodzinie ma tragiczne konsekwencje. Prowadzi nie tylko do uszkodzeń ciała ofiary, ale także do zaburzeń emocjonalnych oraz zaburzeń w sposobie, w jaki postrzega ona sama siebie, sprawcę oraz innych ludzi. Narastanie zjawiska przemocy w rodzinie wymaga niezwłocznego podjęcia działań zawartych w niniejszym Programie.

Program Przeciwdziałania Przemocy Gminy Stara Biała ma charakter długofalowy. Działania Programu obejmują lata 2011–2013. W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania Programu mogą ulegać zmianom i udoskonaleń.

I. Analiza problemów społecznych na terenie Gminy Stara Biała

W celu właściwego zaplanowania podejmowanych działań niezbędne jest dokonanie analizy problemów społecznych w gminie z uwzględnieniem problemu przemocy w rodzinie.

Na dzień 31.12.2010 roku Gmina Stara Biała liczy 10 888 mieszkańców. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych z Powiatowym Urzędzie Pracy w Płocku wynosi 684, z czego jedynie 169 osób pobiera zasiłek dla bezrobotnych.

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie gminy Stara Biała w roku 2010 przeprowadzonych zostało 236 interwencji domowych w wyniku których założono 14 „Niebieskich Kart”.

Z danych Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Starej Białej wynika, że w 2010 roku przeprowadzono 14 postępowań wobec osób zgłoszonych z terenu gminy z problemem alkoholowym, z tego 9 osób podjęło leczenie odwykowe, a wobec 5 osób skierowano sprawę do sądu o leczenie przymusowe.

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Stara Biała wynika, że w 2010 roku 8,2 % ludności gminy skorzystało z pomocy społecznej. W okresie tym złożono 8 „Niebieskich Kart”, a w 3 przypadkach odstąpiono od wypełniania „Niebieskiej Karty” z powodu braku zgody ofiar przemocy.

Rodziny te zostały objęte wsparciem z powodu przemocy w rodzinie ze strony Ośrodka Pomocy Społecznej. W razie pilnej konieczności odosobnienia ofiar od sprawcy przemocy – ofiary, którymi są najczęściej kobiety i dzieci znajdują schronienie w Domu Samotnej Matki w Białej. Rodziny z problemem przemocy korzystają z pomocy poradnictwa psychologicznego, prawnego i rodzinnego Centrum Psychologiczno-Pastoralnego „Metanoia” w Płocku. Sprawcami przemocy w rodzinie są mężczyźni, w większości przypadków uzależnieni od alkoholu. Korzystają oni z pomocy terapeuty i psychologa Punktu Konsultacyjnego do spraw uzależnień od alkoholu w Białej.

W szkołach na terenie gminy Stara Biała zanotowano wielokrotne akty przemocy fizycznej i psychicznej. Przemoc fizyczna wyrażała się kopaniem, szarpaniem, popychaniem. Przemoc psychiczna to bezustanne wyśmiewanie się, poniżanie, wyzwiska.

Trudno jest w sposób jednoznaczny określić wielkość zjawiska przemocy na terenie gminy w związku z występowaniem przemocy ukrytej, czyli toczącej się w rodzinie czy w szkole, ale nieujętej w statystykach z powodu braku wiedzy na temat jej występowania. Nadal na terenie wiejskim jest niska wśród społeczeństwa wiedza na temat przemocy co powoduje jakby „przyzwolenie

społeczne” dla nagannych działań sprawcy przemocy i obarczanie niejednokrotnie winą za przemoc w rodzinie ofiary przemocy.

II. Cele programu

Celem Programu jest:

- 1) zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy Stara Biała,
- 2) zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- 3) zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Cele ogólne będą realizowane przez:

- 1) budowanie lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy,
- 2) diagnozowanie zjawiska przemocy na terenie gminy Stara Biała,
- 3) podnoszenie kompetencji służb i instytucji w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) udzielanie pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- 5) oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie.

III. Założenia Programu

Realizacja celów Programu zakłada:

- 1) uwrażliwienie społeczności lokalnej na problem przemocy w rodzinie,
- 2) promowanie modelu rodziny wolnego od przemocy,
- 3) edukację dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- 4) działania interdyscyplinarne w zakresie przeciwdziałania przemocy.

IV. Program jest spójny z Programami:

- Krajowym Programem Przeciwdziałania Przemocy,
- Programem Przeciwdziałania Przemocy Powiatu Płockiego,
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na terenie gminy Stara Biała w latach 2006-2013,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną w gminie Stara Biała,
- Gminnym Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2011 rok.

Program będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- **ustawę z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie** (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.),
- ustawę z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.).

V. Zasoby gminy Stara Biała w zakresie realizacji Programu:

- 1) Zasoby ludzkie – specjaliści z różnych dziedzin.
- 2) Zasoby instytucjonalne – instytucje i organizacje zajmujące się problemem przemocy w rodzinie oraz instytucje i organizacje pełniące funkcję wspierającą:
  - Ośrodek Pomocy Społecznej,

- Komenda Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- Zakład Opieki Zdrowotnej,
- Parafie,
- Dom Samotnej Matki w Białej.

VI. Czynniki gwarantujące właściwą realizację Programu:

- poparcie działań i współpraca z samorządem gminnym,
- dobra znajomość środowiska przez pracowników socjalnych,
- dobra współpraca służb i instytucji na terenie gminy oraz poza nią,
- otwartość i chęć współpracy specjalistów,
- silne więzi rodzinne,
- chęć zmiany i wyjścia z kryzysu.

VII. Zagrożenia w realizacji zadań:

- stereotypy panujące w środowisku na temat przemocy w rodzinie,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
- brak współpracy rodziny w zakresie przewyciężania kryzysów,
- problem uzależnienia od alkoholu w rodzinach,
- ubóstwo,
- brak infrastruktury socjalnej w gminie,
- brak lub zbyt mała współpraca interdyscyplinarna,
- brak motywacji ekonomicznej dla członków zespołu interdyscyplinarnego,
- brak środków finansowych przewidzianych w budżecie gminy uchwalonym w 2011 r. na realizację programu.

VIII. Realizacja celów Programu

CEL 1

Zmniejszenie skali zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Stara Biała

Działania:

- 1) Określenie w drodze uchwały trybu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania.

Podmiot realizujący działanie:

- Rada Gminy Stara Biała

- 2) Powołanie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- Wójt Gminy Stara Biała

- 3) Współpracujący w ramach zespołu interdyscyplinarnego:

- a) pracownicy socjalni,

- b) przedstawiciele oświaty,
- c) przedstawiciele policji,
- d) kuratorzy sądowi,
- e) przedstawiciele gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- f) przedstawiciele ochrony zdrowia,
- g) inni w zależności od zasobów, do obowiązków których należą:
  - diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie,
  - opracowanie i realizacja planu pomocy w indywidualnych przypadkach,
  - rozpowszechnianie informacji o instytucjach oraz możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym,
  - monitorowanie sytuacji rodzin dotkniętych przemocą,
  - dokumentowanie działań podejmowanych wobec rodzin, w których dochodzi do przemocy oraz efektów tych działań,
  - podejmowanie działań prewencyjnych w środowiskach zagrożonych przemocą,
  - inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą,
  - udział w działaniach edukacyjno-informacyjnych.

4) Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przemocy:

- propagowanie skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy,
- obalanie mitów na temat przemocy,
- szkolenia na temat przemocy,
- prowadzenie kampanii zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży w zakresie ograniczenia oglądania przemocy w telewizji, grach komputerowych,
- wspieranie różnych form spędzania wolnego czasu promujące zachowania nieagresywne,
- organizowanie spotkań edukacyjnych dla mieszkańców, np. w świetlicach wiejskich,
- dystrybucja ulotek i informacji na temat przemocy i jej skutków,
- organizowanie konkursów, np. plastycznych, wśród dzieci i młodzieży w zakresie zapobiegania przemocy.

Podmioty realizujące działanie:

- placówki oświatowo-wychowawcze,
- ośrodek pomocy społecznej,
- gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- gminny zespół interdyscyplinarny,
- inne, w zależności od zasobów gminy.

CEL 2

Zwiększenie skuteczności działań interwencyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Działania:

- 1) Izolowanie sprawców od ofiar.
- 2) Udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych.
- 3) Przeprowadzanie rozmów z osobami nadużywającymi alkoholu i stosującymi przemoc w rodzinie.

- 4) Kierowanie wniosków do Sądów o obowiązek podjęcia leczenia odwykowego w związku z nadużywaniem alkoholu.

CEL 3

Zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie

Działania:

- 1) Utworzenie punktu informacyjnego:

- udzielanie informacji dotyczącej bezpiecznego schronienia osobom dotkniętym przemocą w ośrodkach interwencji kryzysowej i w specjalistycznych ośrodkach wsparcia,
- udzielanie informacji na temat pozyskania zaświadczenia lekarskiego,
- udzielanie informacji na temat praw osób będących ofiarami przemocy,
- udzielanie informacji sprawcom przemocy na temat programów korekcyjno-edukacyjnych,
- rozpowszechnianie telefonu zaufania „Niebieska Linia”, „Pomarańczowa Linia”.

Podmiot realizujący działanie:

- ośrodek pomocy społecznej.

- 2) Prowadzenie działań interwencyjnych w zakresie przeciwdziałania przemocy:

- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskiej Karty”,
- przekazywanie informacji o podejmowanych działaniach przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego.

Podmioty realizujące działanie:

- policja,
- ośrodek pomocy społecznej,
- gminny zespół Interdyscyplinarny,
- gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych,
- przedstawiciele oświaty,
- przedstawiciele ochrony zdrowia.

- 3) Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia.

Podmioty realizujące działanie:

- ośrodek pomocy społecznej,
- policja,
- gminny zespół interdyscyplinarny
- Dom Samotnej Matki w Białej,
- inne dostępne instytucje.

Monitorowanie

Monitorowanie realizacji Programu odbywać się będzie w oparciu o sprawozdawczość podmiotów zaangażowanych w jego realizację. Sprawozdania z realizacji Programu podmioty składają do dnia 31 stycznia każdego roku do ośrodka pomocy społecznej.

Sprawozdawczość

Ośrodek Pomocy Społecznej Stara Biała do dnia 31 marca każdego roku przedłoży Radzie Gminy sprawozdanie z realizacji Programu.

Finansowanie Programu

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Stara Biała, dotacji oraz ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.